

KAYSERİ ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Dergisi

KAYSERİ UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Makale Türü	Araştırma Makalesi	Yıl	2023	ss.	15-26
Gönderi Tarihi	06.05.2023	Cilt	5	DOI	10.51177/kayusosder.1293450
Kabul Tarihi	22.05.2023	Sayı	1		
Erken Görünüm Tarihi	23.06.2023	Ay	Haziran		
Yayın Tarihi	30.06.2023				

Deprem nedeniyle nakil gelen öğrencilerin sınıflarına kabul durumlarının belirlenmesi *^Δ

Determination of admission status of students transferred due to earthquake to their new classes

Enver TÜRKSOY¹
 Rıdvan KARABULUT²
 Melike GÜRBÜZ³

Öz

Bu araştırmanın amacı 2023 yılında Türkiye’de yaşanan Deprem Nedeniyle daha önce öğrenim gördüğü okuldan farklı bir okula Nakil Gelen Öğrencilerin Sınıflarına Kabul Durumlarının Belirlenmesidir. Araştırma nitel araştırma türlerinden temel nitel araştırma kullanılarak yapılandırılmıştır. Araştırma katılımcıları sınıfta depremde öğrenci bulunan 40 sınıf öğretmenidir. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen yapılandırılmış görüş formu ile toplanmıştır. Öğretmen görüşleri Microsoft Forms uygulaması kullanılarak çevrim içi toplanmıştır. Temel nitel araştırma yöntemi benimsenen bu çalışmada verilerin analizinde betimsel analiz tekniği benimsenmiştir. Araştırma kapsamında depremde öğrencilerde depresyon belirtilerinden korku, kaygı ve endişenin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Diğer öğrencilerin depremde öğrencilere yaklaşımında genellikle olumlu duygular dikkat çekse de acıma, üzüntü ve kaygı gibi durumlarla da karşılaşmıştır. Ayrıca öğrencilerin depremde öğrencileri kabullenici bir tutum sergilediği görülmektedir. Son olarak depremde öğrencilere yönelik sağlanan destek boyutunda sınıf öğretmenlerinin bir kısmının okul rehberlik servisi ile çalışmasına karşın bazı öğretmenlerin bu durumdan kaçındığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Depremde, İlkokul Öğrencisi, Öğretmen Desteği, Sınıf İklimi, Sınıf Kabul Durumları

Abstract

The aim of this research is to determine the acceptance status of the students who have been transferred to a different school than the one they studied before due to the earthquake in Turkey in 2023. The research is structured using basic qualitative research from qualitative research types. The research participants are 40 classroom teachers who have earthquake victims in their class. The research data were collected with a structured opinion form developed by the researchers. Teacher feedback was collected online using the Microsoft Forms application. In this research, where the basic qualitative research method was adopted, descriptive analysis

^Δ Yazarlar bu çalışmanın tüm süreçlerinin araştırma ve yayın etiğine uygun olduğunu, etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine uyduğunu beyan etmiştir. Aksi bir durumda Kayseri Üniversitesi KAYÜSOSDER Dergisi sorumlu değildir.

* Bu araştırma için etik kurul izni Kayseri Üniversitesi Kurulu’nun 13.04.2023 tarihli ve 27/2023 numaralı kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.

¹Dr. Öğr. Üyesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, enverturksoy@gmail.com

²Doç. Dr., Kayseri Üniversitesi, ridvan_karabulut@yahoo.com

³Çocuk Gelişimi Uzmanı, Dafni Ebeveyn ve Çocuk Gelişimi Merkezi, melikegurbuz@gmail.com

technique was adopted in the analysis of the data. Within the scope of the research, it was seen that the symptoms of depression in earthquake victim students had high levels of fear and anxiety. Although positive emotions are generally noticed in the approach of other students to earthquake victim students, situations such as pity, sadness and anxiety have also been encountered. In addition, it is seen that the students exhibit an acceptable attitude to the earthquake victims. Finally, in the dimension of support provided for earthquake victim students, it is seen that some teachers avoid this situation even though some of the classroom teachers work with the school guidance service.

Keywords: Class Acceptance Statuses, Earthquake Victim, Primary School Student, Teacher Support, Classroom Climate.

1. Giriş

Toplumun mevcut imkanlarıyla baş edemeyeceği fiziksel, ekonomik ve sosyal olayların yaşanmasına doğal afet denir. Bu afetler, etkin olduğu coğrafyada yaşayan insanların faaliyetlerini yavaşlatacak veya tamamen durduracak bir etkiye sahip olduğu için toplum açısından çok önemli bir yere sahiptir (Ergünay, 1996, s.1). Bu afetlere örnek olarak volkan, çığ, sel, heyelan, kuraklık ve depremler verilebilir. Afetler içerisinde yer alan deprem, genellikle geniş bir coğrafyayı etkilediği için daha ön plana çıkmaktadır. Deprem ise “Yerkabuğunun kısa veya uzun süreli hareketlenmesi sonucunda oluşan yıkımlar” olarak tanımlanmaktadır (Hoşgören, 1997, s. 39). Özellikle son zamanlarda ülkemizde aktif şekilde meydana gelen depremler Alp- Himalaya deprem kuşağında yer alan Türkiye’yi maddi ve manevi büyük ölçüde etkilemiş ve etkilemeye devam etmektedir (Öcal, 2007, s. 22). Bu nedenle Türkiye gibi depremden fazlaca etkilenen ülkelerde deprem konusunda hazırlıklı olmak, önlem almak ve sorunluluklarımızı bilmek çok önemlidir (Öztürk, 2013, s. 309). İnsanlara büyük oranlarda zarar verebilen deprem gibi doğal afetler, yalnızca gerçekleştiği zamanı değil sonraki yaşamları da etkilemektedir. Yapılan araştırmalarda depremi deneyimlemiş bireylerin yıllar sonra dahi büyük ölçüde etkilenme sürecinin devam ettiğini göstermektedir (Özçetin vd., 2008, s.10). Bu bilgi deprem ve etkilerini azaltmak üzerine daha fazla eğilmemiz gerektiğini gösterebilmektedir.

Doğal bir afet olarak gerçekleşen depremin önlenemeyeceği bilinen bir gerçektir. Bu nedenle depremin maddi ve manevi tahribatını azaltmak veya ortadan kaldırmayı hedeflemek için bu konuda eğitim almış bilinçli gençler yetiştirmek depremin etkilerini azaltmakta alınabilecek en kolay ve etkin yöntemlerden biridir (Demirkaya, 2007, s. 70). Bilinçli gençler yetiştirmenin doğal yolu ise okullardaki eğitimden geçmektedir. Deprem konusundaki teorik bilgi olan doğal bir afet olduğu, yerkabuğunun yapısı, önlem alındığında etkisinin büyük ölçüde azaltılabileceği gibi bilgiler yine eğitim yolu ile aktarılmalıdır (Tsai, 2001, s. 1014). Teorik bilginin yanında bireylerde deprem sonrası ortaya çıkabilecek fiziksel veya psikolojik etkilerinin çözümlenmesi de yine verilecek olan eğitimlerle sağlanabilmektedir. Bu eğitimin doğru ve etkin verilebilmesindeki en önemli faktör ise öğretmendir (Öztürk, 2013, s. 311). Bu sebeple öğretmenlerin deprem konusundaki eğitim ve donanımı güçlü olmalıdır. Yapılan çalışmalarda da depremin tahribatının azaltılmasında deprem hakkında verilen eğitimin önemi vurgulanmaktadır (Değirmenci, 2019, s. 3289; Değirmenci vd., 2019, s. 40; Öcal, 2007, s. 9).

Ülkemizde 6 Şubat 2023 tarihinde merkez üssü Kahramanmaraş ili olan 7.7’lik ve 7.6’lık depremler meydana gelmiştir. Söz konusu depremler; Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Elâzığ, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa olmak üzere 11 ilimizde yıkıcı düzeyde etkili olurken, çevre illerde de hissedilmiştir. Depremlerin büyüklüğünün çok yüksek olması, etki alanının ve tahribatının çok fazla olması nedeniyle Cumhuriyet tarihindeki en büyük depremler olarak kayda geçmişlerdir (Şen, 2023, s. 43). Bu büyük tahribat sonucunda şehirden şehre zorunlu göçler başladığını söyleyebilmek mümkündür. Bu göçler sonrasında insanlar işlerini veya okullarını değiştirmek zorunda kalmışlardır (Yenişafak, 2023). Değişim sonrası özellikle deprem bölgelerine yakın iller başta olmak üzere okullarda depremi yaşamış öğrenciler bulunmaktadır.

Yapılan çalışmanın amacı sınıfında depremi yaşamış öğrenciler bulunan öğretmenlerin deprem hakkında düşüncelerini incelemektir. İlgili literatür incelendiğinde yakın tarihte yaşanan deprem sonrasında depremi yaşamış çocukların öğretmenlerinin görüşleri ile yapılan bir çalışmaya

rastlanmadığı görülmektedir. Bu çalışma deprem sonrası oluşan büyük kitlelerin göçünün ekonomik etkilerinin yanında toplumsal yansımalarının anlaşılabilirliği ve depremin fiziksel tahribatının yanında psikolojik tahribatını da anlayabilmek adına büyük önem arz etmektedir.

Deprem gibi büyük doğal afetler sonucunda öğrencilerin nakil olarak başka bir eğitim kurumunda öğrenime devam etmelerinin ortaya çıkaracağı sorunların ve diğer öğrencilerin depremde öğrenciler ile olan ilişkilerinin ne düzeyde olduğunun belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda sınıfta depremde öğrencisi bulunan öğretmenlerin eğitim öğretim sürecinde karşılaştıkları durumlar nelerdir? Sorusuna yanıt aranmıştır. Bu ana sorudan yola çıkarak aşağıda yer alan alt araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

- Depremde öğrencilere yönelik öğretmenler tarafından sağlanan destek türleri nelerdir?
- Depremde öğrenciler sınıf iklimini nasıl etkilemiştir?
- Sınıf içerisinde depremde öğrencilerde gözlenen davranışlar nelerdir?
- Depremde öğrencilere diğer öğrencilerin yaklaşımı nasıldır?

Araştırma kapsamında elde edilecek bulguların benzer doğal afetler halinde nakil gelen öğrencilere öğretmen ve öğrencilerin nasıl bir yaklaşım sergilediğini görülmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

2. Yöntem

2.1. Araştırma modeli

Araştırma nitel araştırma türlerinden temel nitel araştırma (Basic Qualitative Research) kullanılarak yapılandırılmıştır. Temel nitel araştırma bir nitel araştırma yöntemidir ve diğer nitel araştırma türlerinden farkı, araştırmanın temel verileri toplama ve anlama amaçlı olmasıdır. Bu tür, olaylar arasındaki ilişkileri veya hipotezleri test etmek yerine, deneyimlerin, düşüncelerin ve hislerin nasıl yaşandığını, anlaşıldığını ve yorumlandığını anlamaya odaklanır. Bu nedenle, temel nitel araştırma, fenomenleri daha iyi anlamak, bir konuyu derinlemesine incelemek ve açıklamak amaçlı kullanılır. Diğer nitel araştırma türleri, fenomenlerin belirli özelliklerini tanımlayarak ve ölçerek, neden-sonuç ilişkileri araştırarak veya hipotezleri test etmek amaçlı kullanılır. Bu nedenle, temel nitel araştırma, diğer nitel araştırma türlerini tamamlayan bir araştırma yöntemi olarak kullanılır ve genellikle fenomenler hakkında daha derin ve kapsamlı bir anlayış sağlar. Araştırma kapsamında okullara nakil gelen depremde öğrencilerin okul kültürüne uyum sürecinde sınıf öğretmenlerinin ve sınıf arkadaşlarının öğrencilere yönelik yaklaşımlarının öğretmenlerin gözünden belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada yalnızca öğretmenlerin gözlemlerine yer verilmiştir bu nedenle temel nitel araştırma yöntemi desen olarak benimsenmiştir.

2.2. Araştırma katılımcıları

Araştırma katılımcıları belirlenirken nitel araştırma yöntemlerinde en çok kullanılan yöntemlerden olan amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi temel alınmıştır. Ölçüt örnekleme yönteminde belirlenen kriterler kapsamında katılımcılar araştırmaya dahil edilir. Araştırmaya dahil etme kriterleri olarak iki temel kriter belirlenmiştir bunlardan birincisi 2022-2023 eğitim öğretim yılında sınıf öğretmeni olarak görev yapmış olmak ikincisi ise sınıfta depremde öğrencisi bulunmaktır. Hariç tutma kriterleri ise sınıf öğretmeni olmamak ve sınıf öğretmeni olsa da sınıfın da depremde öğrencinin olmamasıdır. Bu kriterlerin belirlenmesindeki temel amaç ilköğrencilerinin yaşanan büyük doğal afet sonucunda göç etmek zorunda kalan nakil depremde öğrencilere yönelik yaklaşımlarının belirlenmesidir. Temel nitel araştırma kapsamında araştırmaya dahil edilmesi düşünülen 40 sınıf öğretmeni yer almaktadır. Bu öğretmenler belirlenirken yukarıda yer alan ölçütler temel alınmıştır.

Türksoy, E., Karabulut, R., & Gürbüz, M. (2023). Deprem nedeniyle nakil gelen öğrencilerin sınıflarına kabul durumlarının belirlenmesi.

2.3. Veri toplama aracı

Temel nitel araştırma deseniyle düzenlenen bu çalışmada sınıf öğretmenlerini nakil gelen depremzede öğrencilere yönelik öğrenci tutumları ve öğretmen yaklaşımlarının belirlenmesi amacıyla yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu hazırlanması sürecinde sosyal medya ve alan yazında depremzede öğrencilere yönelik makaleler incelenmiştir. Yapılan inceleme kapsamında sınıf öğretmenlerini öğrencilere yönelik uyguladığı sosyal ve psikolojik destek uygulamalarını niteliklerinin belirlenmesi amacıyla bir soru nakil gelen öğrencilere yönelik diğer öğrencilerin yaklaşımlarını belirlemeye yönelik bir soru ve nakil gelen öğrencilere yönelik eğitim öğretim süreçlerindeki oyun durumlarının belirlenmesine yönelik bir soru olmak üzere toplam 3 ana soru sorulmuştur. Bu sorular sınıf öğretmenliği alanında lisansüstü öğrenim görmüş bir akademisyen, Türkçe dil uzmanı, PDR alanında bir akademisyen ve araştırma katılımcısı niteliği taşıyan bir sınıf öğretmenin görüşlerine başvurulmuştur. Yapılan görüşmeler sonrasında hazırlanan görüşme formu Pilot uygulama amacıyla üç sınıf öğretmenine uygulanmış soruların anlam ve kapsam açısından nitelikleri değerlendirilmiştir.

2.4. Verilerin toplanması

Araştırma verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır. Görüş formları Microsoft forms uygulaması kullanılarak çevrim içi ortamda toplanmıştır. Çevrim içi formlar, nitel veri toplama için kullanılabilir yararlı bir araçtır. Özellikle yüz yüze görüşmeler veya odak grupları gibi yöntemlerin uygulanabilir veya arzu edilir olmadığı durumlarda, çevrim içi formlar katılımcılara ve araştırmacılara esneklik, kolaylık, erişilebilirlik ve anonimlik sağlar (Hollin vd., 2021, s. 127). Ayrıca, çevrim içi formlar veri toplama sürecini daha verimli, maliyet-etkin ve standart hale getirmektedir (Carter vd., 2021, s. 713).

2.5. Veri analizi

Temel nitel araştırma yöntemi benimsenen bu çalışmada verilerin analizinde betimsel analiz tekniği benimsenmiştir. Betimsel analizde elde edilen veriler herhangi bir yorumlamaya gerek duymadan olduğu gibi kodlanarak temalar ve kategoriler belirlenmiştir. Kodlamalar iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı yapıp daha sonra kodlama kontrolleri gerçekleştirilmiştir. Temaları oluşturma sürecinde araştırma soruları temel alınarak kodlamalar gerçekleştirilmiştir. Yapılan kodlamalarda sıklık değerlerine yer verilmiştir

Bu çalışmada öğretmenlerden elde edilen görüşlerden elde edilen veriler, önceden belirlenen temalara göre düzenlenip sunulduğu (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 221) için analizlerde “betimsel analiz” süreci uygulanmıştır. Bu süreçte, alt problemlerle belirlenen her bir temanın altında veriler kodlanmış, sayısallaştırılmış ve bulgular doğrudan alıntılarla desteklenerek aralarındaki ilişkiler yorumlanmıştır. Bu süreçte Maxqda 2020 nitel veri analiz programı kullanılmıştır. Bu çalışmada verilerin güvenilirliğini sağlayabilmek için iki araştırmacı tarafından ayrı kodlamalar gerçekleştirilmiş yapılan kodlamalar daha sonra kontrol edilmiş ve kodlayıcılar arasındaki uyumsuzluk karşılıklı ikna yoluyla giderilmiştir. Kodlayıcılar arası uyum, nitel analizde sıkça tavsiye edilen iyi bir uygulamadır. Kodlama sürecinin sistematikliğini, iletişimini ve şeffaflığını artırmanın; araştırma ekiplerinde yansıtıcılığı ve diyalogu teşvik etmenin; ve analizin güvenilirliğine farklı kitleleri ikna etmeye yardımcı olmanın yanı sıra birçok fayda sağlar (O’Connor ve Joffe, 2020) Araştırmanın betimsel yapısı nedeniyle kodlamalar arasındaki farklılığın çok az olduğu görülmüş, kolajlar arasında yalnızca 5 kodda uyumsuzluk olduğu bu kadar içinde aynı anlama gelen ortak bir kodun belirlenmesi yoluna gidilmiştir.

3. Bulgular

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular ana tema etrafında oklar ile belirtilmiştir. Her kodun yanında sıklıklarını belirten ve parantez içerisinde yer alan sayılar yer almaktadır. Ayrıca okların kalınlıkları kod sıklığına bağlı olarak değişmektedir. Araştırma güvenilirliğini sağlamak amacıyla elde

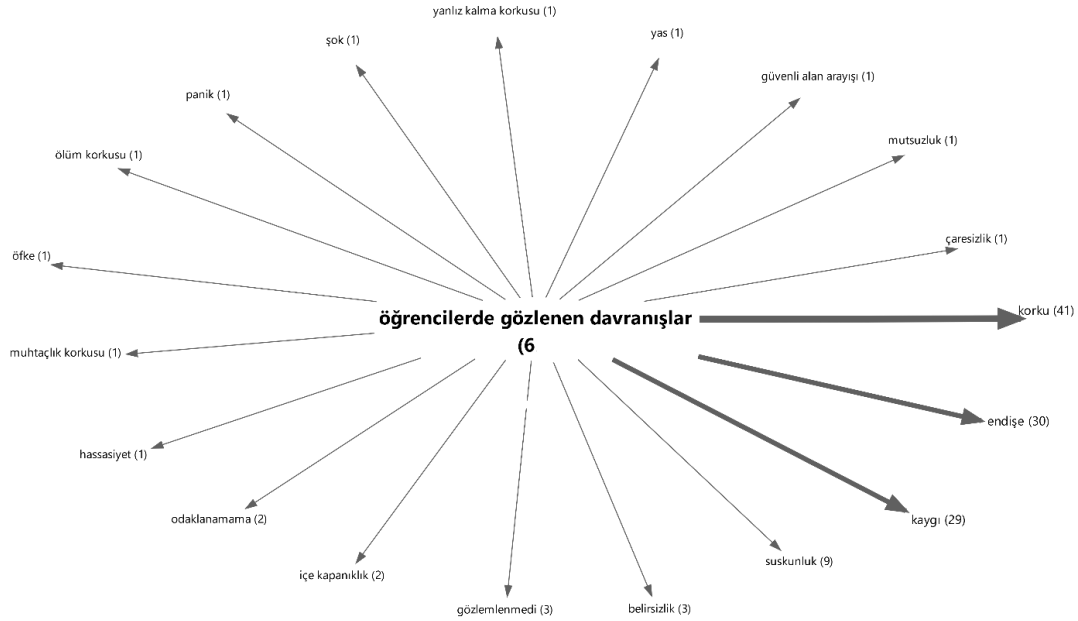
edilen kodlara yönelik öğretmen görüşleri verilen kod isimlerle italik bir şekilde belirtilmiştir. Örneğin araştırmaya katılan 18 öğretmen için “Ö18” ifadesi kullanılmıştır.

3.1. Depremzede öğrencilerde gözlenen davranışlar

Araştırma kapsamında sınıf öğretmenlerine "Sınıfınıza gelen depremzede öğrencilerde gözlemediğiniz davranışlar nelerdir?" sorusu sorulmuştur. Bu soru kapsamında elde edilen kodlar aşağıda yer alan Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1

Depremzede öğrencilerde gözlemlenen davranışlar

Yapılan analizler sonucunda 19 kod ve 130 sıklık elde edilmiştir. Öğretmenler tarafından yapılan gözlemlerde öğrencilerde en çok karşılaşılan davranışın " korku" (f:41), "endişe" (f:31), "kaygı" (f:29) olduğu görülmüştür. Bunlara ek olarak yitirmiş oldukları yakınlarından kaynaklı yas durumu bir ölüm korkusu ve yalnız kalma korkusunun gözlemlendiği öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden yalnızca üç tanesi öğrencilerde normal dışı davranışın gözlemlendiğini ifade etmiştir. Aşağıda araştırmaya katılan öğretmenlere ait bazı görüşlere bir yer verilmiştir.

Ö14: Korku, kaygı, endişe, susunluk, yakınlarını kaybetme korkusu, başkalarının yardımına muhtaç olma korkusu öğrencide bu tip davranışları gözlemlerim. Bunun altında yatan sebeplerin de yakınlarından bazılarının deprem esnasında vefat etmesi olduğunu öğrenciden öğrendim.

Ö60: yaşanan deprem sonrası evlerinin yıkılması temel ihtiyaçlarını bile karşılayamayacak durumda olmaları nedeniyle çocuk da başkalarına muhtaç olma korkusunu sezdim.

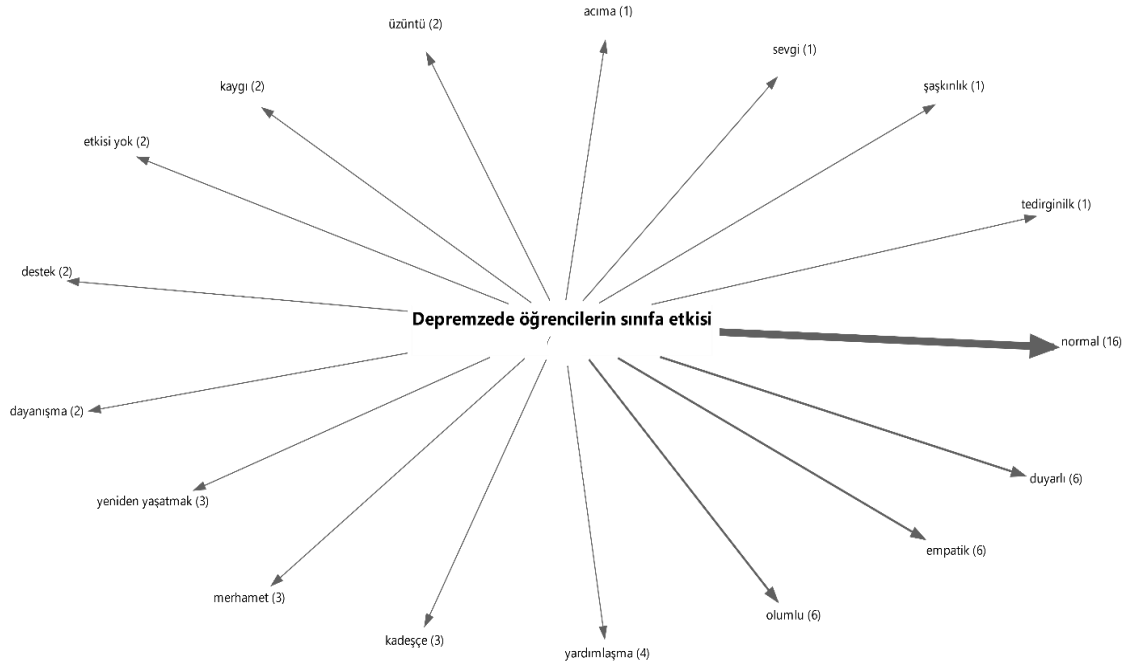
Ö25: kolay bir durum değil haliyle diğer öğretmenlerin öğrencilerde de korku ve kaygıların yüksek olduğunu duydum aynı durum benim öğrencim için de geçerli.

3.2. Depremzede öğrencilerin sınıf iklimine etkisi

Araştırma kapsamında sınıf öğretmenlerine yöneltilen ikinci soru "Sınıfınızdaki depremzede öğrencinin sınıf iklimine etkisi ne olmuştur?" şeklindedir. Aşağıda yer alan Şekil 2 öğretmenlerden elde edilen kodlar ve bu kodlara ait sıklıkları içermektedir.

Şekil 2

Öğrencilerin sınıf iklimine etkisi

Yapılan analizler sonucunda 17 kod ve 61 sıklık elde edilmiştir. Elde edilen kodlar içerisinde en çok tekrar eden kodlar sırasıyla “normal” (f:16), “empatik” (f:6), “olumlu” f (6) ve “duyarlı” (f:6) olduğu görülmektedir. Buna karşın bazı öğrenciler de şaşkınlık, tedirginlik, kaygı gibi olumsuz duyguların olduğu da elde edilen bulgular arasındadır. Aşağıda araştırmaya katılan öğretmenlere ait bazı görüşlere bir yer verilmiştir.

Ö54: Çocuklar bu konuyu fazla önemsemiyorlar.

Ö24: Hiçbir olumsuz etki yok, olmadı, olmasın. Çünkü çocuk depremde etkisi altına girmesin. Sanki il değiştirip okul naklini alıp eğitim öğretimine kaldığı yerden devam ediyor gibi...

Ö38: öğrencilerin bu konudaki duyarlılıklarının arttığını gözlemledim.

Ö34: Empati kurma hisleri arttı, yardımlaşma duyguları arttı.

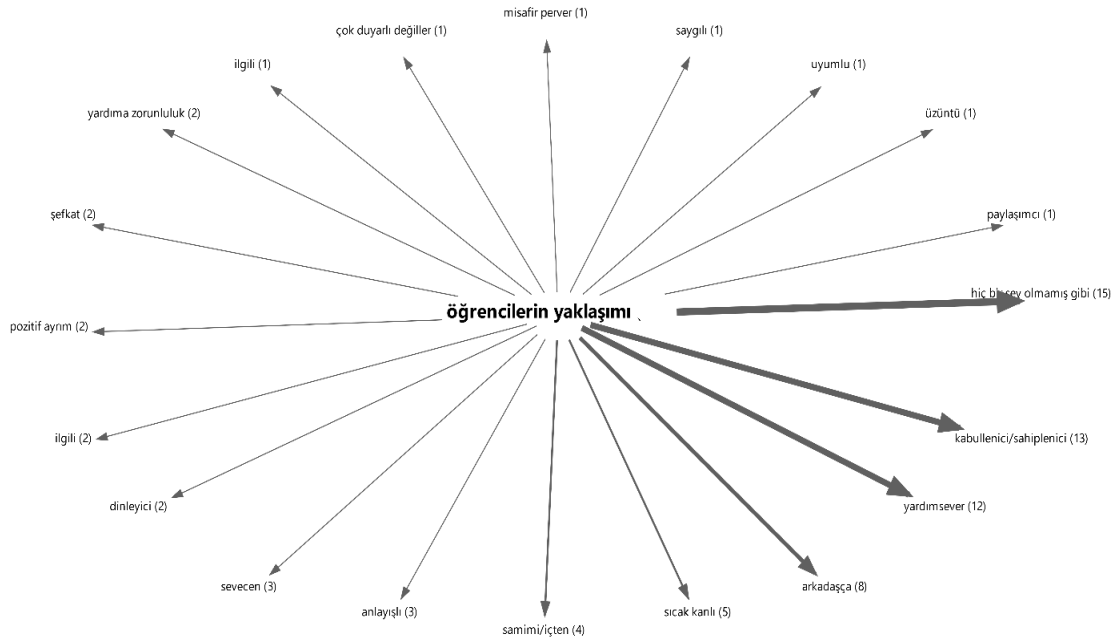
Araştırma kapsamında elde edilen bulgular genel yapısı incelendiğinde öğrencilerin rutininde değişikliğe gitmemeye özen gösterdiği ve depremde öğrencilere yönelik olumlu duygular içerisinde oldukları elde edilen bulgulardan çıkarılan sonuçlar içerisinde yer almaktadır.

3.3. Depremde öğrencilere diğer öğrencilerin yaklaşımı

Araştırma kapsamında sınıf öğretmenlerine yöneltilen üçüncü soru “Sınıftaki depremde öğrencilere diğer öğrencilerin yaklaşımı nasıl oldu?” şeklindedir. Aşağıda yer alan Şekil 3 öğretmenlerden elde edilen kodlar ve bu kodlara ait sıklıkları içermektedir.

Şekil 3

Öğrencilerin yaklaşımı

Yapılan analizler sonucunda 20 kod ve 80 sıklık elde edilmiştir. Elde edilen kodlar içerisinde en çok tekrar eden kodlar sırasıyla “hiçbir şey olmamış gibi” (f:15), “sahiplenici” (f:13), “arkadaşça” f (8) ve “sıcak kanlı” (f:5) olduğu görülmektedir. Elde edilen görüşlerin tamamının olumlu bir yapıda olduğu görülmektedir. Aşağıda araştırmaya katılan öğretmenlere ait bazı görüşlere bir yer verilmiştir.

Ö60: Deprem konusu açılmadığı sürece normal hayat akışında davranıyor. Deprem konusunda depremzede etiketi olabiliyor.

Ö6: benim öğrenciler bu konuda çok da duyarlı değil.

Ö24: Herhangi bir olumsuz tutum ve davranışla karşılaşılmamıştır. Uyum sorunu olmamakla beraber arkadaşları tarafından kolay kabullenilmiştir.

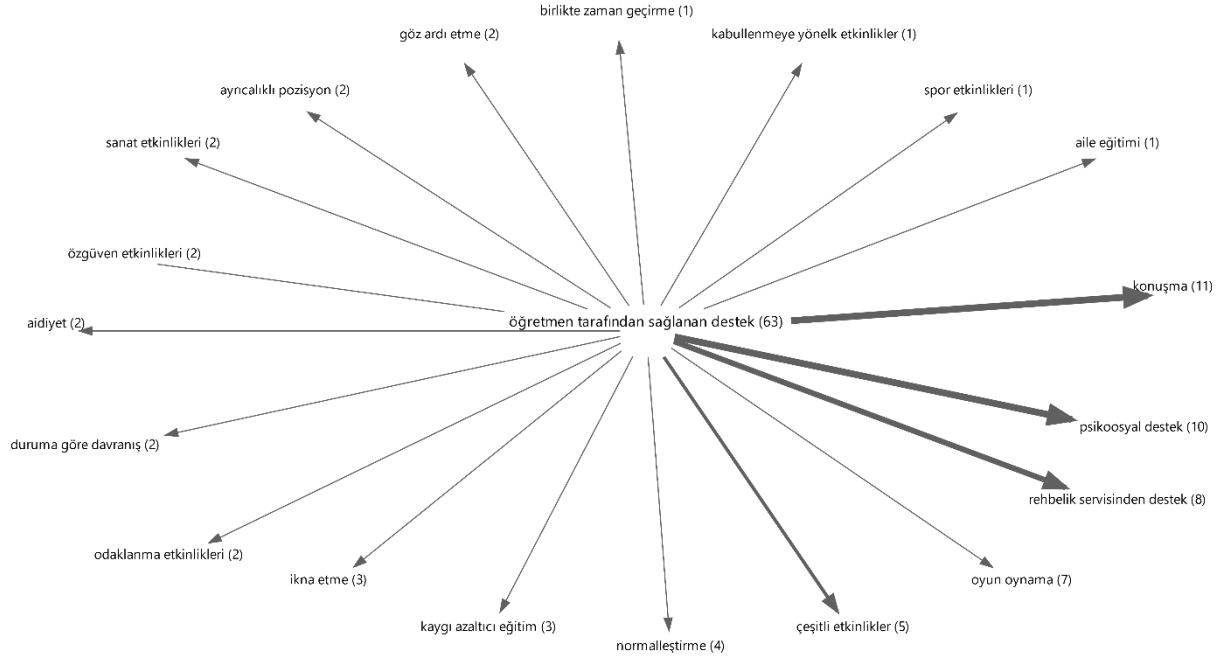
Ö43: Depremzede olduğunu hatırlatmayan, acılarına ortak olarak, kendi arkadaş gruplarına hemen almışlardır. Öğrencilerimizin yaralarını sarmaya yardımcı olmuşlardır.

3.4. Depremzede öğrencilere yönelik öğretmenler tarafından sağlanan destek

Araştırma kapsamında sınıf öğretmenlerine “depremzede öğrencilere yönelik ne tür destek sağladınız?” sorusu sorulmuştur. Aşağıda yer alan Şekil 4 öğretmenlerden elde edilen kodlar ve bu kodlara ait sıklıkları içermektedir.

Şekil 4

Öğretmen tarafından sağlanan destek

Yapılan analizler sonucunda 19 kod ve 69 sıklık elde edilmiştir. Elde edilen kodlar içerisinde en çok tekrar eden kodlar sırasıyla “konuşma” (f:11), “psikososyal destek” (f:8), “rehberlik servisinden destek” f (8) ve “oyun oynama” (f:6) olduğu görülmektedir. Yapılan incelemede psikolojik destek boyutunun ağırlıkta olduğu görülmektedir. Aşağıda araştırmaya katılan öğretmenlere ait bazı görüşlere bir yer verilmiştir.

Ö3: Psikososyal destek eğitimi uyguluyorum. Oyunlar oynuyor. Akademik süreci bir tik geri plana atıyorum

Ö61: Rehberlik servisimiz tarafından hazırlanan programları uyguluyoruz

Ö16: Oyun olmazsa olmaz. Farklı görsel çalışmalar. Ahşap boyama.

Ö6: Hayat devam ettiği için derslere ve okula odaklanmaya çalışıyoruz aynı zamanda deprem gerçeğini de atlamayarak yeri geldikçe konuşup kaygılarını gidermeye çalışıyorum.

Ö36: Süreç odaklı iyileşme ve kabullenmeye yönelik etkinlikler yapıyorum.

4. Sonuç

Gerçekleştirilen bilimsel çalışmalar bireyler üzerinde derin izler bırakan afet vb. travmatik olayların yetişkinlerin yanı sıra özellikle çocuklar ve gençler üzerinde ciddi etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Pfefferbaum vd., 1997). Alan yazında depremzedeler arasında yaşanan akut stres bozukluğu belirtilerinden en sık dile getirilenlerin tekrar tekrar deprem anını hatırlama, deprem anının hatırlanması durumunda sıkıntı ve huzursuzluk hissetme, uyumakta ve uykuyu sürdürmekte güçlük çekme şeklinde olduğu belirtilmiştir. En az tanımlanan ise depremin bir yönünü hatırlayamama olarak karşımıza çıkmaktadır (Özmenler vd., 2001, s.14). Benzer şekilde alan yazında deprem vb. gibi durumlara maruz kalma sonra travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) geliştirme sıklığının arttığı belirtilmektedir (Bramsen vd., 2000, s. 1119). TSSB doğal afetler ile ilişkili en yaygın psikiyatrik bozukluk olduğu belirtilmektedir (Tunç, 2021, s. 46). Fakat ülkemizde Sayıl vd. (2001, s. 9) tarafından gerçekleştirilen çalışmada 15 yaş üstü grubun 15 yaş altı gruptan depresyon düzeyleri daha üst seviyelerde çıkmıştır. Bu doğrultuda hangi yaş grubunun psikososyal destek ihtiyacının daha gerekli

olduğu net olmamakla birlikte, özellikle ilköğrencilerinin içinde buldukları dönemin gelişim özellikleri gereği kendilerini hedef alan çalışmaların önem arz edeceği düşünülmektedir.

Güler ve Çobanoğlu (1997, s.34) afet durumlarında 1-5 yaş grubu çocukların anne ve babasından ayrılmak istememe, aşırı gece korkusu, 5-11 yaş çocuklarının karanlık korkusu, gece korkusu, karabasan, okulda konsantrasyon azlığı, 11-14 yaş grubu çocuklarının ise isyankâr davranışlar, arkadaşlarına karşı ilgisinde düşüş, okul sorunları ve dikkat çekme davranışları gibi sorunların görüldüğünü belirtmiştir. Bu doğrultuda mevcut çalışmada depremde öğrencilerde gözlenen davranışlar ile benzerlik göstermekte ve destekler niteliktedir.

Demirkaya (2007, s.68) tarafından ilköğrencilerinin deprem kavramını nasıl algıladıklarına yönelik gerçekleştirilen çalışmada öğrenciler sırasıyla can ve mal kaybına sebep olan kötü afet (f:21), korkutucu olay (f:17), evlerimizin yıkılarak yakınlarımızın ölmesi (f:13), şiddetli yer sarsıntısı (f:10) ve doğal afet (f:9) şeklinde tanımlamışlardır. Bu doğrultuda ilköğretim öğrencilerinin gözünde deprem afeti genellikle olumsuz olarak tanımlanmakta ve ortaya çıkarabileceği kötü sonuçların öğrenciler tarafından bilindiği görülmektedir. Bu yönüyle herhangi bir deprem afetine maruz kalmamış öğrencilerin de depremde çocukların yaşadıklarını bir nebze de olsa anlayarak onlara akran desteği sağlayabilecekleri düşünülmektedir. Mevcut araştırma sonucunda depremde öğrencilere bazı öğrenciler hiçbir şey olmamış gibi davrandığı görülürken bazılarının, yardımsever, kabullenici, arkadaş canlısı ve sıcakkanlı davranarak olası psikolojik etkileri hafifletmeye çalıştıkları belirlenmiştir.

Musa vd. (2012) gerçekleştirmiş olduğu çalışma sonucunda özellikle okula giden çocukların afet sonrası psikolojik etkilere karşı daha savunmasız olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda bu sonucun depresyon, anksiyete ve stres ile önemli düzeyde ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Bu durum doğrultusunda depremde çocukların çevre desteğine daha çok ihtiyaç duyduğu ve çevresinden gelecek desteğin çocuğun psikolojik durumu için olumlu etkiler oluşturacağı belirtilmektedir. Prinstein vd. (1996, s.464) tarafından yürütülen bir çalışma sonucunda çocukların ebeveynlerden, arkadaşlarından ve öğretmenlerinden gördükleri destek doğrultusunda daha düşük stres riski yaşadıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Doğal afetlerde de çocuk ve ergenlerin TSSB semptomlarını önlemede ebeveyn ve öğretmen desteğinin etkili olacağını belirtmiştir. Bu doğrultuda mevcut çalışmada depremde öğrencilere öğretmenler tarafından verilen konuşma, rehberlik, oyun oynama, normalleştirme ve psikososyal desteklerin çocukların psikolojik sağlıkları üzerinde olumlu yönde pozitif etkileri olacağı düşünülmektedir.

5. Araştırmanın etik yönü

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Bu araştırma için etik kurul izni KAYSERİ ÜNİVERSİTESİ Etik Kurulu’nun 13.04.2023 tarihli ve 27/2023 numaralı kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.

6. Çıkar çatışması beyanı

Bu çalışmada, sonuçları veya yorumları etkileyebilecek herhangi bir maddi veya diğer asli çıkar çatışması olmadığını beyan ederiz.

7. Katkı oranı

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamıştır.

Türksoy, E., Karabulut, R., & Gürbüz, M. (2023). Deprem nedeniyle nakil gelen öğrencilerin sınıflarına kabul durumlarının belirlenmesi.

KAYNAKÇA

- Basnet, B. K. (2020). Earthquake and its impacts on education: Aftemath Nepal Quake 2015. *The European Educational Researcher*, 3(3), 101-118. <https://doi.org/10.31757/euer.332>
- Bramsen, I., Dirkzwager, A. J., & Van der Ploeg, H. M. (2000). Predeployment personality traits and exposure to trauma as predictors of posttraumatic stress symptoms: A prospective study of former peacekeepers. *American Journal of Psychiatry*, 157(7), 1115-1119. <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.157.7.1115>
- Carter, S. M., Shih, P., Williams, J., Degeling, C., & Mooney-Somers, J. (2021). Conducting qualitative research online: challenges and solutions. *The Patient-Patient-Centered Outcomes Research*, 14(6), 711-718. <https://doi.org/10.1007/s40271-021-00528-w>
- Cin M. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının doğal afetler ile ilgili yanılgıları. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 3(2), 70-81.
- Değirmenci, Y. (2019). 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının öğretimine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(4), 3286-3305. <https://doi.org/10.33206/mjss.537718>
- Değirmenci, Y., Kuzey, M., & Yetişensoy, O. (2019). Sosyal bilgiler ders kitaplarında afet bilinci ve eğitimi. *e-Kafkas Journal of Educational Research*, 6(2), 33-46. <https://doi.org/10.30900/kafkasegt.591345>
- Demirkaya, H. (2007). İlköğretim öğrencilerinin deprem kavramı algılamaları ve depreme ilişkin görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (14), 68-76
- Ergünay, O. (1996). Türkiye’de afet zararlarının azaltılması konusunda yapılan ve yapılması gereken çalışmalar hakkında rapor. *Afet İşleri Genel Müdürlüğü*, Ankara.
- Güler, Ç. & Çobanoğlu, Z. (1997). Afetlerde çevre sağlığı önlemleri. *Çevre Sağlığı Temel Kaynak Dizisi*, Ankara.
- Hollin, I. L., Craig, B. M., Coast, J., Beusterien, K., Vass, C., DiSantostefano, R., & Peay, H. (2020). Reporting formative qualitative research to support the development of quantitative preference study protocols and corresponding survey instruments: Guidelines for authors and reviewers. *The Patient-Patient-Centered Outcomes Research*, 13, 121-136. <https://doi.org/10.1007/s40271-019-00401x>
- Hoşgören, Y. (1997) *Jeomorfolojinin ana çizgileri*. Rebel Yayıncılık.
- Novera, M. (4-5 November, 2013). Factors associated with psychological impact of junior high school students after earthquake in Padang, [Conference presentation] Bangkok 28.

- O'Connor, C., & Joffe, H. (2020). Intercoder reliability in qualitative research: Debates and practical guidelines. *International Journal of Qualitative Methods*, 19. <https://doi.org/10.1177/1609406919899220>
- Öcal, A. (2007). İlköğretim okullarında deprem hazırlıkları: Kırıkkale ili örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 1-12. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefdergi/issue/49108/626690>
- Öcal, A. (2011). The relationship between earthquake knowledge and earthquake attitudes of disaster relief staffs. *Disaster Advances*, 4(1), 19-24.
- Özçetin, A., Maraş, A., Ataoğlu, A. & İçmeli, C. (2008). Deprem sonucu gelişen travma sonrası stres bozukluğu ile kişilik bozuklukları arasında ilişki. *Düzce Tıp Fakültesi Dergisi*, 2(3), 8-18. <https://dergipark.org.tr/en/pub/dtfd/issue/48264/610974>
- Özmenler, N. K., Karlıdere, T. & Battal, S. (2001). Depremzede ruhsal danışma merkezine başvuranların sosyodemografik özellikleri ve semptom sıklıkları. *Kriz Dergisi*, 9(1), 13-16. https://doi.org/10.1501/Kriz_0000000163
- Öztürk, M. K. (2013). Sınıf öğretmeni adaylarının deprem deneyimleri üzerine bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 308-319.
- Pfefferbaum, B. (1997). Posttraumatic stress disorder in children: A review of the past 10 years. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 36(11), 1503–1511.
- Prinstein, M. J., La Greca A. M., Vernberg, E. M., & Silverman, W. K. (1996). Children's coping assistance: How parents, teachers, and friends help children cope after a natural disaster. *J Clin Child Psychol*, 25, 463–475. https://doi.org/10.1207/s15374424jccp2504_11
- Sayıl, İ., Canat, S., Akdur, R., Emine, Ö. K., & Rana, U. (2001). Depremzede ailelere yönelik koruyucu müdahale çalışması. *Kriz Dergisi*, 9(1), 1-12. <https://doi.org/10.1501/0000911>
- Şahin, C., & Sipahioğlu, Ş. (2007). *Doğal afetler ve Türkiye*. Gündüz Eğitim Yayınları.
- Şen S. (2023). Kahramanmaraş depremlerinin ekonomiye etkisi. *Diplomasi ve Strateji Dergisi*, 1-55. <https://dergipark.org.tr/en/pub/dsd/issue/76561/1274416>
- Tsai, C. (2001). Ideas about earthquakes after experiencing a natural disaster in Taiwan: An analysis of students' worldviews. *International Journal of Science Education*, 23(10), 1007-1016. <https://doi.org/10.1080/09500690010016085>
- Tunç, P. (2021). Covid-19 pandemisinde, travmatik stres belirtileri ve ontolojik iyi oluş arasındaki ilişkide anksiyetenin aracı rolü. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, 40-58. Doi: 10.18863/pgy.892821

Türksoy, E., Karabulut, R., & Gürbüz, M. (2023). Deprem nedeniyle nakil gelen öğrencilerin sınıflarına kabul durumlarının belirlenmesi.

Yenişafak Gazetesi. (2023). 4 milyon kişi şehrini terk etti. <https://www.yenisafak.com/gundem/4-milyon-kisi-sehrini-terk-etti-4508802>

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı). Seçkin Yayıncılık.